

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Sociální integrace Syřanů v ČR

Magdaléna Suchá

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

Sociální integrace Syřanů v ČR

Magdaléna Suchá

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Lupták Burzová, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí své bakalářské práce Mgr. Petře Lupták Burzové Ph.D. za ochotu a cenné rady, které mi při psaní této práce byly velmi nápomocné. Dále bych ráda poděkovala Mgr. Ivanu Ramadanovi Ph.D, PhDr. Petrovi Pelikánovi a Mgr. Danielovi Křížkovi Ph.D, za jejich pomoc při získávání respondentů, a v neposlední řadě samotným respondentům, za jejich vstřícnost, laskavost a otevřenost při našich setkáních.

„Moderní člověk je vychován k porozumění cizích jazyků
a k neporozumění cizincům.“

Gilbert Keith Chesterton

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 ETNICITA	9
2.2 SOCIÁLNÍ IDENTITA	11
2.3 INTEGRACE.....	13
2.4 MULTIKULTURALISMUS.....	15
2.5 DISKRIMINACE, STIGMATIZACE, RASISMUS	18
2.5.1 Diskriminace.....	18
2.5.2 Stigmatizace.....	19
2.5.3 Rasismus	20
3 HISTORICKO-POLITICKÝ KONTEXT	21
3.1 HISTORIE SYŘANŮ V ČR (ČSR).....	21
3.2 MEDIÁLNÍ OBRAZ SYŘANA – ANTIUPRCHLICKÝ DISKURS ...	22
3.3 MIGRAČNÍ POLITIKA.....	24
3.3.1 Integroční politika České republiky	25
4 EMPIRICKÁ ČÁST	27
4.1 METODOLOGIE.....	27
4.2 ANALÝZA DAT	30
4.2.1 Integrace, multikulturalismus.....	30
4.2.2 Stigmatizace, rasismus, diskriminace	32
4.2.3 Problémy – média a neinformovanost	34

4.2.4 Reakce na negativní postoje veřejnosti	35
4.2.5 Jazyk	37
4.2.6 Etnicita, identita - my vs. oni	38
5 ZÁVĚR.....	42
6 LITERATURA.....	45
7 RESUMÉ	48
8 SEZNAM PŘÍLOH	49
9 PŘÍLOHOVÁ ČÁST	50

1 ÚVOD

Problematika migrace a zejména následné integrace muslimů či obyvatel blízkého východu a států Maghrebu do Evropy, je v posledních letech velmi aktuální téma jak pro širokou veřejnost, tak pro odborníky, pro které představuje bohatý výzkumný terén. Mnoho studií na toto téma vzniká například ve Francii, Velké Británii či v Německu, kde je množství přistěhovalců větší, než o jakém můžeme hovořit u nás¹. Avšak i Česká republika se v posledních letech potýká s nebývalým nárůstem počtu imigrujících cizinců², který se za posledních dvacet let více než zčtyřnásobil (viz příloha 1).

Z odborných studií vyplývá, že se v průběhu posledních patnácti let pohled lidí na migraci muslimů proměnil [srov. Holtz, Dahinden, Wagner 2013]. Islám a lidé, kteří ho vyznávají, začíná být vnímán negativně zejména po atentátech na Světové obchodní centrum dne 11. 09. 2001 v New Yorku, bombových útocích v Madridu (2004) a Londýně (2005), zavraždění filmaře Theo van Gogha (2004) či po uveřejnění dánských karikatur [Norris, Inghlehart 2012]. Pokud je pravda, že jsou muslimové obecně následkem toho často bráni jako hrozba a jsou pokládáni za tvůrce páchaného násilí, jak tvrdí studie, může dojít k negativnímu ovlivnění jejich integrace. Proces sociální integrace je nicméně důležitý k minimalizování problémů, které by mohly vzniknout jak na straně většinové populace, tak i u samotných cizinců.

Z antropologické perspektivy se nabízí pohlížet na tento fenomén mimo jiné prostřednictvím problematiky etnicity, neboť při imigraci vzniká v novém prostředí velký prostor pro vzájemné vymezování se

---

¹ Viz data: ec.europa.eu/prostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics .

² Mluvím zde o přistěhovalcích z celého světa, ne jen z BV a Maghrebu.

a vyjednávání kulturních hranic v praxi³ [srov. Barth 1969]. Často jsou tyto jevy provázeny určitou formou stigmatizace a diskriminace.

Všechny tyto jevy nutně ovlivňují sociální integraci, která je mimo jiné předmětem předkládané bakalářské práce. Zajímá mě, jak proces sociální integrace probíhá, které instituce při něm hrají důležitou roli a jaké jsou problémy, se kterými se imigranti během procesu potýkají. Důraz kladu také na to, je-li jedinec nucen si v odlišném prostředí, kde dominuje „protimuslimský“ veřejný diskurs, utvářet a performovat novou identitu. Výzkumné otázky jsem formulovala následovně: *Jakými způsoby se Syřané v České republice vyrovnávají s askribovanou stigmatizující identitou? Jak tento proces specificky ovlivňuje jejich sociální integraci?* Jako Syřany rozumím jedince, kteří se v Sýrii buď narodili, či tam nějakou dobu žili, a sami se s identitou „Syřan“ nějakým způsobem ztotožňují.

Pro získání odpovědí na tyto otázky jsem zrealizovala kvalitativní výzkum, jehož výsledky prezentuji v empirické části této práce spolu se zvolenou metodologií. Empirické části předchází část teoretická, ve které jsou definovány klíčové pojmy, které využiji při analýze získaných dat. Pracuji zejména s teoriemi etnicity a pojmy jako jsou například sociální identita, stigmatizace, diskriminace, sociální integrace či koncept multikulturalismu. Další částí je historicko-politická část, ve které stručně nastíním současnou integrační politiku České republiky, historii Syřanů v ČR, či způsob, jakým média ovlivňují výše zmíněný „protimuslimský“ veřejný diskurs.

---

³ K tomuto dochází samozřejmě i v původní zemi.

2 TEORETICKÁ ČÁST

Vzhledem k obsáhlosti problematiky, které se ve své práci věnuji, představím na několika následujících stránkách vymezení specifických pojmů, se kterými pracuji. Snažím se tak předejít možným misinterpretacím a ukázat hledisko, ze kterého na jednotlivé pojmy nahlížím.

2.1 ETNICITA

Při rešerši literatury vztahující se k pojmu *etnicita* zjistíme, že přesto, jak frekventovaný termín to je, jeho obsah a výklad je těžko uchopitelný a sporný a neexistuje žádná univerzálně platná definice. Etymologický základ pojmu vychází z řeckého slova *ethnos*. První zaznamenané využití tohoto slova je u Homéra jako dvojnásobný ekvivalent slova „roj“ či „houf“ označující jak shluky lidské, tak zvířecí. Rané využití by se dalo srovnat s pojmem „kmen“ („*tribe*“). Termín byl často využíván pro dichotomii „my“ versus „oni“⁴ a evokoval hodnotící stanovisko. Od 19. stol. se termín začal používat jako synonymum „rasy“. Idea rasy předpokládá, že je lidská osobnost spojena s dědičnými charakteristikami, kterými se rasa od rasy liší. Rasismus je stal jedním z nejmocnějších a nejnebezpečnějších nástrojů sociální kategorizace. Po zneužití těchto termínů v první polovině 20. stol. (zejména nacionalistickými ideologiemi) nastala snaha toto pojetí překonat a to, co bylo dříve označováno jako „kmen“ či „rasa“, začalo být označováno jako „etnická skupina“, jejíž příslušník disponuje „etnicitou“ [Tonkin, McDonald, Chapman 2016: 91-95].

---

⁴ Jako příklad lze uvést označení pro „nekřesťany“ a „nežidy“ v řecky psaném Nového zákonu [Tonkin, McDonald, Chapman 1989].

Teoretické rámce zabývající se etnicitou můžeme rozdělit do dvou kategorií. První z nich je primordialismus, který chápe etnicitu jako fundamentální vlastnost lidské existence, danou a neměnnou, od které se vše odvíjí. V opozici tomuto přístupu stojí instrumentalismus, podle kterého etnicita představuje sociální konstrukt, který není daný a může být měněn dle potřeb a situací [Jenkins 1997: 44].

Klíčová pro pojetí etnika je jeho totožnost se členy etnické skupiny („*insiders*“) a odlišnost vůči nečlenům („*outsiders*“), což může být také definováno jako výše zmíněné rozdělení „my“ a „oni“. Diferenciace mohou mít různé podoby, může jít například o jazyk, náboženství, fyzický vzhled etc., či naopak nemusí být přímo viditelné, stačí pocit sounáležitosti a totožnosti s etnickou skupinou. Etnicitu však netvoří tyto kulturní odlišnosti mezi skupinami, objevuje se, udržují-li skupiny mezi sebou alespoň minimální kontakt a zároveň, označují-li se navzájem za kulturně odlišné [Eriksen 2016: 105,111]. Tyto odlišnosti etnika v opozici druhému etniku a zejména etnické hranice („*ethnic boundary*“) zkoumá také Fredrik Barth, jehož *Introduction* v knize *Ethnic Groups and Boundaries* (1969) mělo významný podíl na změně chápání etnicity.

Barth hned na začátku postuluje následující dva principy:

1) „Hranice přetrvávají, a to navzdory tomu, že jsou neustále překračovány. Jinými slovy, kategoriální etnické rozdíly (...) vyvolávají procesy vylučování a začleňování, jejichž prostřednictvím jsou jednotlivé ohraničené kategorie zachovávány“.

2) „(...) sociální vztahy jsou zachovávány napříč takovými hranicemi.(...) Kulturní rozdíly mohou přetrvávat navzdory mezietnickému kontaktu“ [Barth 2016: 205-206].

Hranice je dle Bartha stálým sociálním konstruktem, který reguluje sociální život, neboť s sebou nese komplexní organizaci jednání

a sociálních vztahů. Identifikace člověka jako příslušníka etnické skupiny se konstruuje v rámci vymezování se vůči ostatním skupinám (tedy výše zmíněná dichotomie „my“ a „oni“)⁵. Subjektivita v tvorbě etnicity napovídá, že etnická skupina není dána kulturně, ale funguje na základě sociální organizace. Barth klade důraz na to, aby nedocházelo ke spojování etnicity s kulturními hodnotami [Barth 2016]. Na práci Fredrika Bartha navazuje mnoho dalších autorů⁶.

Výše zmíněné přístupy v pojetí etnicity jsou jen velmi stručnou návštěvou v oblasti rozsáhlého studia tohoto fenoménu. Já ve své práci s etnicitou pracuji jako s abstraktním substantivem, pro jehož existenci je nezbytný „mezietský“ kontakt a proces vymezování se vůči „těm druhým“. Princip etnicity je velmi podobný principu identity, přičemž často jsou tyto dva pojmy považovány za synonyma. O identitě budu mluvit v následující kapitole.

2.2 SOCIÁLNÍ IDENTITA

Jak jsem již výše naznačila, pojem etnicita a identita od sebe nemají z teoretického hlediska daleko. Identita je interdisciplinární termín a můžeme tedy nalézt mnoho nesourodých definic⁷, nadto je tento termín zatížen jeho přesahem do lidské emocionality. Hojně je používán i laickou veřejností, která ho chápe obecně vzato jako to „kým jsem“.

Otázka identity se stává problematickou zejména v případě ocitnutí se v neznámém prostředí či v heterogenní společnosti, kdy je jedinec konfrontován s množstvím neznámého (jako jsou zvyky, pravidla atd.)

---

⁵ Barth mluví o principu „hraní stejné hry“, tj. vzájemné identifikace členů skupiny, sdílení stejných přesvědčení atd.[Barth 2016: 211].

⁶ Jmenovitě například Abner Cohen, Richard Jenkins etc.

⁷ Ať již zformované v psychologickém prostředí, antropologickém prostředí či mnoha dalších.

[Epstein 1978: 99]. Při jejím vytváření považuje Richard Jenkins, v návaznosti na Barthem předložené teze, za klíčovou interakci mezi „egem“ a „druhým(i)“. Identita je definována dvojím principem – *vnitřní definování a vnější definování*, přičemž výsledná identita je výsledkem těchto dvou procesů. Mezi vnější definování řadí zejména kategorizaci [Jenkins 1994: 197-223].

Dle Tomáše Hirta má identita dva principy. Prvním z nich je identita jako „stejnost“. Podstatou tohoto je představa, že jedinci disponují stejnými příznačnými znaky a ti, kteří jimi nedisponují, jsou považováni za „jiné“. Tyto znaky jsou ve většině postulovány na základě představy společného/odlišného původu, přičemž jako symbol odlišného původu se často uplatňuje i fyzický vzhled. Společný původ (spolu s dalšími znaky stejnosti) může být etnopolitikou vykonstruovaný jako opozice vůči národní stejnosti, nemusí být tedy ani jedincům, jimž je připisován, vlastní. Druhý princip identity je identita jako „ztotožnění se“, kdy se jedinci identifikují, či musejí identifikovat, s těmito stejnostmi. Nezbytná je v tomto případě víra v dichotomii „my“ vs. „oni“ a relevantnost původu [Hirt 2005: 26 - 33]. Společně sdílená identita představuje také pojící element skupiny, neboť v opozici k mnohdy negativně vnímanému „oni“ vyvolává „my-pocit“, který je spojován s pozitivními hodnotami a solidaritou [Lozoviuk 2005: 163].

Jedinec či skupina však nemá jen jednu identitu, ale disponuje celou řadou identit [Tonkin, McDonald, Chapman 2016: 98], nejakcentovanější je zpravidla „etnická identita“ [Hirt 2005: 36]. Tato etnická identita je jak subjektivní a individuální identifikace se se skupinou (etnikem), čili je dobrovolně vytvořená, tak zároveň může být připisovaná zvenčí⁸ [Hutchinson, Smith 1996: 4-5]. Slouží jako dvojí hodnotící

---

⁸ Tyto dvě etnické identity se nemusí shodovat.

kritérium pro členy etnika/skupiny: sebe samých a ostatních [Barth 1969: 24].

S identitou tedy pracuji jako s kategorií, která se utváří během sociálních procesů, opět (jako v případě etnicity) zejména na základě dichotomizace „my“ a „oni“. Ke ztotožnění se s identitou dochází na základě vnímané stejnosti např. v oblasti zvyků, jazyka, hodnot aj.

2.3 INTEGRACE

Konceptualizovat integraci jako proces začleňování jedince či menšinové skupiny do majoritní společnosti a vzájemné působení těchto dvou entit, jak je obecně chápána, by pro účely mé práce v mnohém stačilo. Integrace je však spojená s mnoha dalšími termíny, které považuji za důležité zohlednit.

Proces začleňování ovlivňuje řada faktorů, například motiv migrace⁹, odkud jedinec přichází, znalost jazyka, vzdělání, vztahy s obyvateli cílové země, přístup samotných přistěhovalců k vlastní integraci, integrační politika cílové země a mnoho dalších [Heřmanová,

---

⁹ Migrace je velmi komplexní a interdisciplinární fenomén, to je nejspíš důvod neexistence žádné jednotné teorie migrace, jednotliví autoři se spíše snaží přispět do pestré mozaiky vzájemně se doplňujících teorií. Dle směru tohoto pohybu dělíme migraci na imigraci (přistěhování) a emigraci (vystěhování), oba pohyby však vždy probíhají současně, záleží jen na úhlu pohledu pozorovatele.

Migraci dle Parnwella kategorizujeme dle několika kritérií - kritéria lokalizace (dělíme na mezinárodní a interní); kritéria příčiny (dělíme na dobrovolnou a nedobrovolnou); kritéria časovosti (dělíme na permanentní a dočasnou migraci) [Parnwell 2006].

Dále se rozlišuje migrace dle legálnosti přechodu přes hranice.

Faryadová 2012: 111]. Může docházet k situacím, kdy se jedinec či skupina sám vyčlení z integračního procesu, tento jev nazýváme *separace*, či kdy k vyčlenění dojde následkem tlaku majoritní populace, takovéto vyčlenění nazýváme *segregace*.

Integrace je dle Berryho jednou ze čtyř strategií *adaptace* (přivykání si a přizpůsobování se normám, zvyklostem a požadavkům v novém prostředí), dalšími pak jsou:

- *Asimilace* – při asimilaci jsou jedinci nejvíce ochotní přijmout kulturu země, do které přišli, a do značné míry se vzdát jejich vlastní.
- *Separace* – výše zmíněná separace je strategií, kdy si jedinci naopak zachovávají vlastní kulturu a vyhýbají se interakci s okolím v cílové zemi.
- *Marginalizace* – při marginalizaci se jedinec ocitá na pomezí dvou kultur, kdy přichází (ať již záměrně či nedobrovolně) o vlastní kulturu, a zároveň nepřijímá kulturu novou (ať již z důvodu nezájmu o kooperaci s okolím či jiné)

Dle Berryho přistěhovalci obecně preferují integraci, ovšem majoritní populace asimilaci [Berry 1997: 9].

Koncept sociální integrace bývá občas zaměňován s termínem inkluze. Společnou mají svou vazbu či vliv na společenskou soudržnost¹⁰ a překonávání hranic. Inkluzi však vnímáme jako „proces, skrze nějž získávají dříve vyloučené skupiny nárok na solidaritu „mezního“ společenství dané společnosti“ [Alexander 2006: 18] a můžeme ji tedy chápat jako určitý mechanismus sociální integrace. Termínu inkluze stojí

---

¹⁰ Významným autorem, který pojednával o tématu společenské soudržnosti, byl Emile Durkheim. Teorii sociální soudržnosti rozpracoval pomocí konceptů mechanické a organické solidarity, přičemž jako princip vedoucí k soudržnosti označil společenskou dělbu práce [Durkheim 2004].

v opozici termín sociální exkluze, který je zastřešujícím pojmem pro mnoho konkrétních jevů, obecně je to však odsouvání (či vyloučení, vyčlenění) určitých osob či skupin na okraj společnosti či mimo ní.

Pro mě představuje integrace proces, kterým moji respondenti procházeli a ve velké míře stále procházejí, jehož cílem je začlenění se do české společnosti a schopnost v ní fungovat. Pro tento proces je určující zejména integrační politika České republiky, o které budu mluvit níže v historicko-politickém kontextu.

2.4 MULTIKULTURALISMUS

Slovo multikulturalismus je v poslední době velmi probíráno a to zejména v laické společnosti, kde je zmiňováno často v negativním kontextu. Na základě protiuprchlického diskursu lidé chápou multikulturalismus jako pustošící „pravého Českého ducha“ a „nechtějí žít v multikulti světě“, jak jsem si mnohokrát vyslechla. O tomto termínu i dnes platí to, co je řečeno v předmluvě knihy *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit* (2005), že se „v současnosti objevuje v mnoha různých souvislostech, přičemž je používán spíše intuitivně, bez jednoznačného vymezení“ [Hirt 2005: 5].

Slovo multikulturalismus se skládá z *multi* a *kultura*, z čehož můžeme jednoduše odvodit význam – jakási mnohost či rozmanitost kultur resp. diferenciovaných kulturních složek. Přípona *ismus* odkazuje k polickému či myšlenkovému směru. Takovéto pojetí je však příliš vágní, ve skutečnosti multikulturalismus odkazuje k mnoha skutečnostem a nadto je „často užíván v souvislostech, které s kulturou či s jejich mnohostí nemají nic společného“ [Jakoubek 2005: 198].

Jak Hirt ve výše zmíněné knize píše, může se jednat o vědeckou teorii, či určitý typ společenské situace, jindy se jedná o politický cíl, vizi či ideál anebo o postup, který má vést k dosažení tohoto ideálu. Také může být chápán obecně jako ideologie, koncept, princip, diskurs či hnutí, ale také jako hodnota, postoj, problém nebo výzva [Hirt 2005: 9]. Z tohoto výčtu vyplývá, že interpretací tohoto pojmu je mnoho a je s ním zacházeno často velmi neopatrně.

Velké pozornosti se multikulturalismu dostávalo od 60. let ve Spojených státech, Kanadě a Austrálii, kde v té době bylo velké množství menšin ať již etnických, sexuálních či jiných, které se dožadovaly politického „uznání“ (tzv. etnorevitalizační hnutí) a významné bylo také feministické hnutí [Barša 1999: 7]. Barša multikulturalismus chápe jako pluralistickou a vzdělávací politiku [Barša 1999: 14], avšak coby prostředek vedoucí ke kohezivní společnosti podle něj selhal, jelikož legitimizovaná kulturně-skupinová odlišnost vedla k nerovnosti v oblasti „občansko-politických práv a sociálně-ekonomických příležitostí“ [Barša 1999: 221].

Charles Taylor mluví o multikulturalismu jakožto o politice uznání. „Požadavek uznání je (...) důrazně vznášen a podněcován předpokladem, že existuje určitá souvislost mezi uznáním a identitou, přičemž identita zde označuje sebeporozumění lidí, vědomí hlavních příznaků, které lidi dělají lidmi“ [Taylor 2001: 41]. Multikulturalismus podle něj tedy spočívá v politice uznání odlišných, autentických či zvláštních identit.

Toto politické uznání tzv. odlišných identit, sic je patrně postavené na ušlechtilé myšlence, svým zdůrazňováním odlišností a apelem na jejich uznávání patrně nevědomky dále prohlubuje propast mezi těmito identitami [srov. Hirt, Jakoubek 2005]. S etnicitou pracuje multikulturní

politika jako s fundamentální vlastností a staví na předpokladu reálné existence „etnických skupin“. Často se však pod označením „etnická skupina“ skrývá ideologický projekt jednotlivých politik, kdy jsou z etnických kategorií vytvářeny etnické skupiny [Hirt 2005: 25]. Dochází například k volání po zrovnoprávnění etnických jazyků s nacionálními jazyky, přičemž není výjimkou, že etnopolitikou dochází k jejich vykonstruování spolu s dalšími znaky této „odlišné kultury“, jak jsem již psala v kapitole 2.4, a „nezamýšleným důsledkem tohoto (...) je potvrzení symbolické diference mezi oběma kategoriemi, resp. konstrukce etnické *stejnosti* na pozadí zvenčí připsané *odlišnosti*“ [Hirt 2005: 31].

Multikulturalisté jsou často děleni na dva tábory – liberalisty a komunitaristy. V liberálním pojetí je nejdůležitější svoboda a individuální rovná práva a důstojnost a jejím představitelem je např. Will Kymlicka. Pro pojetí komunitaristické je charakteristická hodnota kolektivního dobra, nikoli individuální právo. Představiteli jsou například výše zmíněný Charles Taylor či M. Walzer [Barša 1999: 70]. Toto označení však není univerzální, neboť komunitaristické pojetí bývá někdy označováno za pluralistické. Liberální multikulturalismus je potom označován za pouze více či méně liberalizovaný komunitarismus [srov. Hirt 2005: 12].

V mé práci chápu multikulturalismus jako politický postup, který se snaží podporovat „kulturní rozmanitost“ a podněcovat její uznání. Přičemž v mé práci nemám prostor pro kritickou analýzu tohoto postupu a jeho vliv na vytváření odlišností, ale budu zkoumat, jak tento postup ovlivňuje sociální integraci.

2.5 DISKRIMINACE, STIGMATIZACE, RASISMUS

S různými formami znevýhodnění se setkáváme nejspíš ve všech sférách lidského života napříč všemi kulturami. Nejčastěji diskutovaná jsou znevýhodnění, která jsou rasově či genderově motivována. Ve velké míře se však s tímto potýkají také lidé s postižením či s jinou sexuální orientací. Tento jev v sobě zahrnuje velké množství partikulárních pojmů, z nichž některé se zde pokusím krátce nastínit.

2.5.1 Diskriminace

Diskriminace je obecně chápána jako znevýhodňování jedince či skupiny na základě určitého aspektu, přičemž tento důvod je označován za diskriminační. Toto znevýhodnění se projevuje nejčastěji ve formě individuálního odepření práv či příležitostí, nebo naopak uložení individuálního zatížení.

Diskriminace je rozdělována na *přímou a nepřímou diskriminaci*. Za přímou diskriminaci je označována situace, kdy se s jedincem zachází méně příznivě, než se zachází (nebo zacházelo či by se zacházelo) s jiným jedincem v téže situaci. O něco složitější koncept nepřímé diskriminace vychází z předpokladu, že použití navenek neutrální praxe má pro osobu či skupinu nerovný¹¹ dopad a osoba či skupina jsou poté oproti zbytku nějakým způsobem znevýhodněni [Bouda 2011].

Tomuto nerovnému zacházení však musí být ve všech společnostech zakládajících se na ideálu demokracie a rovného přístupu zabráněno, jak je ustanoveno v Listině základních práv a svobod¹².

---

¹¹ Princip rovnosti k diskriminaci resp. nediskriminaci neoddělitelně patří.

¹² dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Řešení diskriminační otázky se kromě vlády zabývají i mnohé nevládní organizace.

Diskriminaci chápu jako uplatňování rozdílných podmínek, omezení či odnětí práv jedinci či skupině osob na základě například jejich společenského nebo ekonomického postavení, národnosti, etnicitě, vyznání, genderu aj.

2.5.2 Stigmatizace

V této kapitole budu odkazovat zejména na knihu Ervinga Goffmana *Stigma. Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity* (2003). Termín *stigma* můžeme nalézt už ve starém Řecku, kde se stigmatem označovaly tělesná znamení, která byla vřezána či vpálena do těla zločinců, zrádců či otroků. Jedinec byl tímto „označováním“ rituálně znečištěn. Dále byl termín přijat křesťanstvím jako 1) metafora boží milosti či 2) jizvy či rány na těle připomínající rány Ježíše Krista při ukřižování. Dnes je termín chápán spíše v původním pojetí.

Ve společnosti dochází při styku mezi lidmi ke kategorizaci druhých a předpokladu, že každá z těchto kategorií má své přirozeně dané atributy. Již při prvním setkání s cizí osobou ke kategorizaci dochází, na základě čehož poté vznikají určitá očekávání¹³. Zvláště diskreditující atribut je nazýván stigma (někdy také nedostatek či handicap), co však je stigmatem pro jednoho, nemusí být stigmatem pro druhého.

Dle Goffmana nejsou stigmatizovaní jedinci považováni za „normální“. Na základě tohoto předpokladu se uplatňují různé formy diskriminace. Stigmatem rozumíme jak fyzické postižení, čili stigma většinou patrné na první pohled, „vady“ individuálního charakteru (slabá

---

¹³ Tato očekávání si většinou uvědomíme až ve chvíli, kdy vyvstane otázka, zda budou splněny.

vůle, nezaměstnanost, alkoholismus, homosexualita aj.), která bývají skrytá, či stigmata etnická, náboženská aj., která bývají dědičná [Goffman 2009].

Stigmatizace je tedy negativní hodnocení člověka¹⁴, ve kterém se zpravidla odráží stereotypy lidového modelu toho, co je „normální“ a co není [Hirt 2005: 27] a jehož následkem pociťuje stigmatizovaný jedinec hanbu či je diskriminován.

2.5.3 Rasismus

O tomto pojmu jsem se již krátce zmiňovala v kapitole týkající se etnicity. Použití slova *rasa* v odkazu na určité etnikum či národ je v dnešní době považováno za velmi nekorektní a nabývá pejorativních konotací. Rasismus chápu (v návaznosti na studie následujících dvou autorů) jako ideologii odkazující na princip rasy a následné jednání optikou této ideologie.

Pod označením *rasismus* můžeme nalézt velké množství jevů, kterými jsou např. předsudky, diskriminace, násilí, nadávky, názory, teorie či ideologie a mnoho dalších. Abychom však uchopili tento termín správně, měli bychom ho vnímat jako integrální strukturu těchto prvků, kdy vše se vším souvisí [Kamín 2005: 1 - 2].

Dle Wolfa jde o vyzdvihování jen určitých jedinců či skupin, kteří disponují specifickými vlastnostmi, na základě kterých jsou považováni za vyvolené či zkrátka lepší. Často přitom dochází k ignorování a odmítání vědeckých argumentů nebo jejich zkreslování a přizpůsobování ideologii [Wolf 2000: 113].

---

¹⁴ Také může být označováno jako etiketizace či labelling.

3 HISTORICKO-POLITICKÝ KONTEXT

Pro lepší pochopení problematiky považuji za důležité stručně nastínit situaci Syřanů v ČR a kontext jejich integrace. Výše zmíněné teorie jsou rozebírány z antropologické perspektivy, v této části své práce se budu orientovat na integrační politiku, historii Syřanů v ČR či mediální obraz, který ovlivňuje protiuprchlický diskurs.

3.1 HISTORIE SYŘANŮ V ČR (ČSR)

Imigraci Syřanů na české území můžeme výrazněji pozorovat od 60. let 20. stol. V tomto období Československo navazovalo mnoho kontaktů s tzv. rozvojovými zeměmi a docházelo k rozvoji bilaterálních vztahů¹⁵. Tyto země byly rozděleny do čtyř kategorií. Sýrie společně např. s Indií a Mexikem patřila do kategorie zemí, kde mělo Československo zájem z hlediska rozvoje dlouhodobých politických a hospodářských vztahů. Důraz se kladl zejména na vědecko-technickou spolupráci a byla poskytována stipendia, která měla za následek příchod velkého množství studentů z těchto zemí. Syřané zde studovali zejména technické obory či dále pak například medicínu nebo přírodní vědy.

Mezinárodní smlouvy týkající se této vzájemné spolupráce mezi ČSSR a SAR (Syrská arabská republika) platily do revoluce v roce 1989. Po studích se mnoho lidí vracelo zpět do původních zemí, ovšem někteří zůstávali a zakládali zde rodiny. Po politických změnách, které nastaly roku 1989, se pro cizince otevřely na našem území další možnosti, což mělo za následek další imigraci [Hokrová, Táborská 2008: 125 - 128].

---

¹⁵ např. v oblasti kulturní, hospodářské, školské, vědecké atd.

Syřanů bylo na území České republiky k 31. 12. 2015 celkem 1 071 (ženy z toho tvoří necelých 35%, konkrétně 369 osob). Z tohoto počtu zde má trvalý pobyt 445 jedinců (z toho 133 žen)¹⁶.

3.2 MEDIÁLNÍ OBRAZ SYŘANA – ANTIUPRCHLICKÝ DISKURS

Dané téma je předmětem mnoha publikací. Mým záměrem není předložit další analýzu toho, jak média vytvářejí či pomáhají vytvářet obraz Syřanů (či spíš muslimů, jak jsou nejen Syřané nesprávně zobecňováni), otázku nastínit pro lepší porozumění analyzované problematiky.

To, že média mají velkou moc ovlivnit velké množství lidí, se projevilo už u nacistické či socialistické propagandy. Dnes k takovému ovlivňování dochází ještě ve větší míře, neboť se média stala nedílnou součástí každodenního života. K ovlivňování dochází i v opačném směru, podle Denisa McQuaila jsou média „(...) společenské instituce s vlastní svébytnou množinou pravidel a postupů, která je ale v celém rozsahu svých činností určována a omezována společností, v níž působí“ [McQuail, 1999: 22]. McQuail dále definoval potenciál médií uplatňovat moc jako schopnost: přitahovat a usměrňovat pozornost veřejnosti; přesvědčovat v záležitostech názorů a víry; ovlivňovat chování či uspořádat výklady reality [McQuail, 1999: 92]. Jedná se tedy o mediální konstrukci reality¹⁷ a její distribuci.

---

¹⁶ Zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/32912864/29002716.pdf/305b67a9-9dea-4b46-a1c5-bb7926d20a5f?version=1.0>

¹⁷ Srov. například Berger, Luckmann v díle *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge* (1991).

Islám v českých médiích nabýval negativních konotací již v 90. letech minulého století, kdy se často objevovaly „zavádějící, kritické a až islamofobní výlevy, které však bývají adresovány islámskému terorismu, extremismu či islamismu, nikoli přímo náboženství jako takovému“ [Mendel, Ostřanský, Rataj 2007: 438]. Velký význam pak měl v tomto ohledu atentát na Světové obchodní centrum dne 11. 09. 2001 v New Yorku, jehož následkem se negativní smýšlení o muslimech posílilo.

Zajímavou studii, která nese název Neviditelná menšina, na toto téma provedla v roce 2006 pro Multikulturní centrum Martina Křížková. Zkoumala 77 žánrově různorodých textů, ze kterých zjistila, že jsou muslimové v Čechách zmiňováni zejména při událostech, které jsou spojeny se spory, násilím či terorem, zároveň je však dodáváno, že čeští muslimové nebezpeční nejsou. Místo v českých médiích mají zejména proto, že jsou to „cizí“ lidé na „našem“ území. Jejich kultura či náboženská tradice reflektována nebývá. Tato odlišnost bývá vesměs chápána negativně (jako potenciální hrozba) a je potvrzována prostřednictvím stereotypů – např. vztahem muslimů k alkoholu nebo k vepřovému masu. Na závěr Křížková varuje, že „pokud by se podobný způsob informování o českých muslimech prohluboval, pak by mohl bránit v úspěšné integraci této menšiny...“ [Křížková, 2007: 52].

Dalším mezníkem ve způsobu a intenzitě psaní o muslimech bylo takzvané Arabské jaro - vlna nepokojů v mnoha zemích Blízkého východu a Severní Afriky. V Sýrii pak následná občanská válka, která je jednou z příčin dnes toliko probírané migrační vlny [Salamey 2015]. Od této chvíle se stejně frekventovaně jako termín *muslim* používají termíny *uprchlík*, *běženec*, *migrant* atd.

Téma se u nás stalo v poslední době poměrně častým předmětem analýz¹⁸, a závěry novějších studií potvrzují výše uvedené. Obecně můžeme říci, že se o „cizincích“ žijících na území České republiky píše či mluví převážně v negativním kontextu. Často se jedná o zprávy s kriminální tematikou, jako je například krádež, ilegální přechod atd. [Sedláková 2016].

Tento diskurs, kdy jsou muslimové nahlíženi jako nepřátelé, může pro jedince přicházející do České republiky znamenat veliké obtíže, a to nejen procesu sociální integrace, ale také ve sféře soukromé. Často pak může docházet k projevům xenofobie, jak dokládají také výpovědi mých respondentů.

3.3 MIGRAČNÍ POLITIKA

Jako migrační politika se označují všechny politiky, které přímo či nepřímo regulují¹⁹ a řídí pohyb lidí přes mezinárodní hranice a jejich pobyt na území států, jejichž nejsou občany. Mezi pravomoci migrační politiky patří například vydávání víz a pasů, podmínky udělování ochrany cizincům prostřednictvím azylu či ostraha a regulace překračování hranic. Mimo výše zmíněných zahrnuje migrační politika také politiky imigrační a integrační [Baršová, Barša 2005: 9-10]. Pro mou práci je důležitá integrační politika České republiky, kterou rozpracovávám v následující kapitole 3.3.1.

---

¹⁸ Viz například *Analýza mediální reprezentace tématu emigrační vlny z islámských zemí do Evropy a reakcí české politiky a společnosti na tuto emigrační vlnu* [Sedláková 2016].

¹⁹ Jedná se o regulaci legální migrace ale i postih a prevenci nelegální migrace.

3.3.1 Integrovační politika České republiky

Data pro tuto analýzu budu čerpat převážně z dokumentu *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 9. ledna 2017 č. 11 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2017²⁰*, kde jsou ty nejaktuálnější informace.

Integrovační proces v ČR má dvě fáze. První z nich je pobyt v integrovačních-azylových zařízeních, na který navazuje usídlení v obcích České republiky. Program je soustředěn předně na legálně pobývajících občany třetích zemí, kteří nejsou žadateli o mezinárodní ochranu dále na osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana a v krajních případech občany EU. Na druhé straně je cílovou skupinou i majoritní populace, vzhledem k oboustrannosti integrace.

Koncepce integrace obsahuje následujících pět oblastí, na které je kladen největší důraz:

- znalost českého jazyka,
- ekonomická a sociální soběstačnost
- sociokulturní orientace ve společnosti
- vztahy mezi komunitami
- princip postupného nabývání práv cizinců

Dále je ještě předmětem zájmu zvýšit informovanost imigrantů a majority a zintenzivnit komunikaci s veřejností o problematice migrace a integrace ve vztahu k občanům a cizincům.

Na integraci se podílí kromě státu i další právní subjekty. První z nich je obec, která je při začleňování cizinců poskytovatelem v oblastech bydlení, zaměstnání a v oblasti sociální. Dále to jsou pak nestátní neziskové organizace jako např. Poradna pro integraci (PPI), Charita Česká

---

²⁰ Dostupný online na stránkách Ministerstva vnitra - <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>.

republika, Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Centrum pro integraci cizinců (CIC), Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), InBáze a další [Usnesení vlády ČR ... 2017].

4 EMPIRICKÁ ČÁST

Tato část slouží k představení vlastní analýzy a dělí se na dvě oblasti. V první z nich s názvem *METODOLOGIE* popíši, jak jsem při mém výzkumu a při psaní této práce postupovala. Druhá oblast s názvem *ANALÝZA DAT* slouží jako výstup analýzy utvořených dat.

4.1 METODOLOGIE

Má práce se dělí na dvě hlavní oblasti. První je teoretická a historicko-politická část a druhou je část empirická. Obě tyto části vyžadují zcela odlišné postupy.

V první části jsem provedla rešerši relevantních odborných textů představených autorů, vypracovanou na základě jejich kritické četby. Texty jsem čerpala zejména z tištěných knih, a dále jsem pracovala s databází Google Scholar.

Druhou část mé práce představuje vlastní výzkum. Vzhledem k povaze zkoumané problematiky jsem zvolila kvalitativní metodu, neboť věřím, že data získána kvalitativně mají hodnotu pro hlubší porozumění zkoumaných společenských fenoménů jakožto i pocitům respondentů.

Prvně jsem si stanovila výzkumné otázky, které zní následovně: *Jakými způsoby se Syřané v České republice vyrovnávají s askribovanou stigmatizující identitou? Jak tento proces specificky ovlivňuje jejich sociální integraci?*

Jako hlavní metodu jsem si zvolila polostrukturované rozhovory, které jsou určitou střední cestou, jež se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací

[Hendl 2005: 164]. Neboť někteří moji respondenti rozumí špatně česky a někteří nerozumí vůbec, jsou polostrukturované rozhovory velmi výhodné, protože mám možnost otázku ihned přeformulovat, aby byla srozumitelnější. Mohu ji popsat například pomocí konkrétní situace či se pokusit téma nastínit jinými prostředky. Vzhledem k možným posunům ve významu jsem dotazovaným kladla doplňující otázky, abych se ujistila, že mi opravdu rozumí.

Osnovu rozhovoru jsem uzpůsobila tematickým kategoriím, které vychází z teoretické části práce. Na ty jsem pak vytvořila otázky, které s teoriemi korespondují a jsou relevantní ve vztahu k zvoleným výzkumným otázkám. Otázky jsem formulovala pokud možno jako otevřené, každá otázka nabízela respondentovi relativně neomezený prostor pro odpověď, aby mohl volně vyprávět. Celkově jsem se snažila do rozhovoru zasahovat méně, než je tomu zvykem u strukturovanějších přístupů.

Samotný výzkum probíhal v březnu a dubnu 2017 převážně v Plzni. Rozhovory jsem uskutečnila se 7 respondenty (viz příloha 2). Všichni moji respondenti byli muži, neboť se mi s žádnou ženou nepodařilo zprostředkovat rozhovor²¹. Závěry jsou tedy aplikovatelné pouze na mužskou populaci Syřanů žijících v Plzni. Věková kategorie mužů byla od 26 do 50 let a jejich délka pobytu se lišila v rozmezí 1 a půl roku do 32 let. Snažila jsem se v tomto pokrýt co nejširší spektrum zkušeností a doufám, že se mi to povedlo. Můj účelový výzkumný vzorek je různorodý i co se týče zaměstnání, neboť obsahuje studenta, zaměstnance bistra nebo třeba společníka v nadnárodní firmě.

Terén mi není zcela cizí a pohybuji se v něm již dlouhou dobu, proto byli moji první dva respondenti moji známí. Ti mi pak dále

---

²¹ Určitou roli mohl hrát i počet žen ze Sýrie, který je, jak jsem ukázala výše, přibližně třikrát menší než počet mužů ze Sýrie.

doporučili, na koho se mohu obrátit, čili jsem postupovala metodou *sněhové koule (snow-ball)*. Abych rozšířila tento vzorek o osoby, které nejsou součástí této sociální sítě, poprosila jsem o radu vyučující působící na Katedře blízkovýchodních studií, kteří mi zprostředkovali kontakt s doktorem Pelikánem, uznávaným českým arabistou, který mě odkázal na další zde žijící Syřany. Pro zjednodušení jsem přiřadila každému respondentovi kód, pod kterým bude dále v práci uváděn (viz. tab² v přílohové části).

Dbala jsem také na etickou stránku výzkumu a každého z mých respondentů jsem seznámila s účely mé práce a před začátkem rozhovoru jsem jim dala podepsat informovaný souhlas a zajistila jim tak anonymitu, budou-li si ji přát. S jejich dalším souhlasem jsem celý rozhovor nahrála na diktafon. Rozhovory jsem vedla převážně v češtině (5 rozhovorů) a 2 rozhovory v angličtině²². Nahrané rozhovory jsem následně přepsala a při přepisu ponechala původní znění odpovědí, tzn. neupravovala jsem je do spisovné češtiny a anglické rozhovory jsem nepřekládala do češtiny²³. Délka rozhovorů se různila dle výřečnosti mého partnera, ale většinou se pohybovala okolo 25 – 45 minut. Místa setkání jsem většinou nechávala na respondentech, aby pro ně bylo prostředí příjemné a cítili se tak lépe. Přepsané rozhovory jsem následně okódovala a tyto kódy zanalyzovala na následujících stránkách.

Zmínila jsem, že jsem se v terénu pohybovala již dříve, to s sebou nutně nese zkušenosti, vžití představy a předpoklady, které mohou ovlivnit interpretaci získaných dat. To jsem si uvědomovala a snažila se tyto předpoklady při rozhovorech a interpretaci reflektovat. Uvědomuji si také, že by bylo pro větší relevantnost dobré doplnit tento výzkum *zúčastněným pozorováním*, které by umožnilo hlubší porozumění procesu

---

²² Uvědomuji si jazykové limity, které by mohly být problémem obzvláště při terénní výzkumu.

²³ R3 však mluvil anglicko-česky, např. „český lidi look at me...“, v jeho případě jsem česká slova přeložila do angličtiny.

sociální integrace. V tomto ohledu nechává má studie otevřený prostor pro další navázání a doplnění.

4.2 ANALÝZA DAT

V této části představuji analýzu dat, která jsem získala při rozhovorech. Analyzované oblasti jsem si rozdělila do tematických kategorií definovaných v teoretické části práce.

4.2.1 Integrace, multikulturalismus

V této oblasti jsem se zaměřovala na celkovou osobní zkušenost s integrací. Poté jsem směřovala otázku na konkrétní subjekty (např. organizace), které jsou při integrování nápomocné, a překážky, které začlenění naopak ztěžují.

Pět ze sedmi respondentů bylo v této záležitosti pozitivních. Uvedli, že stát funguje velmi dobře, např. R1 řekl, že stát „dělá maximum pro integraci Syřanů v otázce poskytnutí vzdělání, v otázce bydlení a v otázce hledání práce“. Na tomto se tito respondenti shodli nehledě k tomu, jestli jsou zde přes třicet let, nebo jako R3 pouhé 2 roky, který reagoval stejně slovy „They want to help us, in every way, and they really help us“. Oproti tomu R5 uvedl, že mu stát ani žádné nestátní organizace nikdy nepomohly a stejně mluvil i R4: „Když jsme přišli? To nám nepomáhali“. O fungování organizací se zmínil jen R3, a to konkrétně o Charitě České republiky a Organizaci pro pomoc uprchlíkům (OPU).

Také se potvrdilo, ne však překvapivě, že je velkou výhodou, když má jedinec v cílové zemi (v našem případě tedy v České republice)

příbuzné, neboť mu mohou být v integračním procesu velmi nápomocní. Pro mnoho z našich respondentů byli příbuzní hlavní důvod, proč přijeli do České republiky. R3 uvedl, že jeho bratr (kterým je R6) mu velmi pomáhá, a R5, který se staví negativně v otázce nápomoci státu, se podařilo integrovat díky bratranci, který mu zde sehnal práci, auto i bydlení. Je to výhodné i v intenzivnější výuce češtiny, jak uvedl R2. R1 k tomu dodal, že „tahle část lidí měla tu cestu tím procesem integrace jednodušší, protože jednak (...) měli informace už zřejmě předem od těch příbuzných a tak dál, a dokázali si představit, jak tady budou fungovat“.

Při dotazování se na multikulturalismu jsem pro snazší pochopení používala zjednodušující termín „počeštit“. Zajímalo mne, zda je v České republice tato „počešťující“ tendence, či se zde podporuje různorodost kultur. Z odpovědí jsem se dozvěděla, že třebaže zde od státu tato tendence „počeštit“ není, bylo by to pro následné fungování jedinců ve společnosti leckdy lepší, neboť podle R5 rozmanitost mezi lidmi přijímána není, není pro ni zde prostor. R2 však ve své výpovědi není tak striktní, neboť říká, že „chytrý lidi to i podporují, tu různou kulturu“. R1 k tomu řekl, že „ti jednotliví pracovníci nebo i dobrovolníci, mají tendenci ulehčit těm uprchlíkům tím, že se snaží co nejvíce se dozvědět o jejich kulturních nebo náboženských odlišnostech, ale podle mého názoru ta veřejná sféra by neměla brát ohled na ty kulturní odlišnosti nebo na ty kulturní specifika Syřanů, a to z toho důvodu, aby ta integrace proběhla hladce a úspěšně. Je totiž potřeba, aby měli rovný přístup ze strany státu, stejně jako mají všichni občané ČR“. Dále dodává, že to „posiluje vlastně v těch samotných uprchlících pocit, že oni jsou odlišní, jiní než ta majorita a jednak si myslím, že v očích té majority to evokuje pocit, že ti lidé potřebují zvláštní zacházení, že potřebují zvláštní péči a to u některých lidí právě může vyvolávat spíš nevoli“.

Lze tedy říci, že se v politické rovině idea multikulturního státu uplatňuje. Dochází však k tomu, co bylo řečeno v teoretické části, a sice že poukazováním na odlišnosti (třebaže s úmyslem volat po jejich uznávání) nejsou tyto odlišnosti následně přijímány kladně a vyvolávají negativní pocity.

4.2.2 Stigmatizace, rasismus, diskriminace

Jedna z hlavních částí mých výzkumných otázek se týká problematiky stigmatizace. Zeptala jsem se tedy respondentů, zda mají pocit, že v České republice dochází k negativnímu „nálepkování“ Syřanů, pokud ano, jak se to promítá do jejich každodenního života a fungování v rámci majoritní společnosti.

Jakýmsi synonymem pro Syřany (potažmo obecně Araby) se stalo označení „muslim“. Toto označení jako „nálepku“ výrazně reflektoval R7, který je křesťan, což často zdůrazňoval. Podle R1 je „označení muslimové v podstatě liché (...). V rámci moderních liberálních států se lidé nevnímají vzájemně na základě náboženské příslušnosti ale většinou na základě státního občanství“. Dle respondentů s touto nálepkou přímo souvisí další – „terorista“. R2 na mou otázku, co pro Čecha znamená Syřan, odpověděl, že jednoznačně terorista, a přidal i konkrétní zkušenost: „Přišla jedna holka do krámu a povídá: 'jste zabiják, jste terorista, jste hrozný člověk'“. Dle R4 je důvodem, že „ono jak to teď u nás je, tak si všichni myslí, že jsme všichni špatní, ale to není pravda“, což koresponduje s výpovědí R3: „...many of muslims are murders“, a proto si Češi myslí, že musejí být všichni „bad people“.

Dále označení „muslim“ dle R1 „může vyvolávat nebo potvrzovat další stereotypy nebo katastrofické představy“. Tyto představy se pak mohou promítat do jednání Čechů vůči Syřanům (nebo tedy „muslimům“).

Avšak na otázku, zda moji respondenti vnímají Čechy jako rasisty, byly reakce ve většině negativní. R2 zareagoval, že Češi rasističtí „... nejsou. Moji kamarádi jsou všechno Češi. Nemůžu teda říct, že jsou Češi rasisti, to nejde“. I R7 řekl, že se obklopuje převážně Čechy a Slováky a k rasismu dodal: „I dont have any racist experience, like racist speach or something like that“. Dle R5 tu někdy rasistické projevy jsou, ale ve většině případů k tomu dochází bezprostředně po nějakém atentátu. R1: „... je to individuální záležitost, nedá se mluvit v těch kategoriích národu nebo nějakého duchu národa, že určitý národ je tolerantní a jiný ne, ale asi ty projevy xenofobní jsou silnější tady v ČR. Vnímám to tak zejména po těch událostech takzvaného Arabského jara“. To, že je jednání individuální potvrdil i R3 a dodal, že „not all the people have this negativ view, maybe 5% - 10% maximally“. Zajímavá byla výpověď R2, podle kterého jsou největší rasistické projevy v Plzni a Brně, život v těchto městech nazval „hororem“. Tento názor je sice v případě mých respondentů ojedinělý, mohl by však představovat terén pro další komparační studie, které se týkají této problematiky.

S diskriminujícím jednáním se to má podobně. Většina respondentů s ním nemá žádnou, či jen velmi nevýznamnou zkušenost, jako je například výrazně delší čekání v kavárnách či důkladnější kontrola na letišti. Nepříjemný zážitek má R5, který je majitelem restaurace, před kterou si často někdo stoupl, a začal křičet na lidi, ať tam nechodí jíst či R1, který byl svědkem, jak skupina lidí pokřikuje na Afroameričana „aids, aids“. O souvislosti skupinek s diskriminací mluví i R1: „ta diskriminace nebo xenofobní jednání většinou probíhá ve skupinkách. Když se sejde víc lidí a potkají nějakýho Araba“, a zároveň dodává „nikdy se mi to nestalo, když jsem byl sám, ale když jdeme skupinka třeba kamarádů Arabů, tak jsem slyšel negativní komentáře nebo i nadávky“, můžeme

tedy říct, že skupina (ať již na straně jedné či druhé) podporuje diskriminující jednání.

Shoda panovala zaprvé v názoru, že setká-li se s jedinci osobně, k žádným rasistickým projevům nedochází. Když i původně rasisticky jednající člověk s nimi „naváže nějaký kontakt (...), tak to jednání je úplně jiné, a myslím si, že z většiny není ani xenofobní ani rasistické“. Zadruhé v důvodech, proč k rasistickému smýšlení dochází. Tomuto tématu se budu věnovat v následující kapitole 4.2.3. A zatřetí ve významu jazyka, kterému se budu věnovat v kapitole 4.2.5.

4.2.3 Problémy – média a neinformovanost

Když respondenti vyprávěli o stigmatizaci, rasismu apod., nikdy nezapomněli dodat, že se toto přemýšlení týká jen určitého vzorku lidí v majoritní populaci. Tento vzorek bychom mohli nazývat „laici“, po vzoru R1: „laici, kteří nemají dostatek informací, vzdělání, (...) nebo nemají zkušenosti, necestovali nikam a neznají osobně žádného Syřana nebo Araba obecně“. Nedostatek informací majoritní populace se tak pro cizince stává překážkou. „Já si myslím, že islám není nepřitelem Evropana. Evropan není nepřitelem Syřana. Syřan není nepřitelem Američana. My máme všichni společného nepřítele a to je neinformovanost a znalostní izolace“, k tomu řekl R6. Zkrátka jak říká R3 „Czech people don't have information about Arab people“. R2 tento jev pojmenovává opozicí „chytří a blbí“²⁴: „...od lidí je to [rasismus] úplně v klidu, jestli jsou chytří, ale jestli jsou blbí, tak je to úplně jiný“.

Pokud lidem chybí informace, mají dle R1 tendence „přemýšlet schematicky a hledat lehká řešení, která jsou postavena na neodborných

---

²⁴ Záměrně jsem použila originální slova respondenta.

informacích v mediích“. Média představují další oblast, kde moji respondenti spatřují příčiny negativního vnímání. R5 dokonce tvrdí, že média jsou vůbec tou nejvýznamnější složkou, která vnímání negativně ovlivňuje. Podle R2 jsou ti blbí (týká se malé části populace, viz předchozí odstavec) lidé „blbí, protože oni hodně věří televizi. Co oni tam vidí, to si myslí, že mluví bůh“. Mediální agendu popsal R7 slovy „it is like propaganda“, a není sám, který o využívání médií k politickým cílům hovoří. „Tady je taková politická hra a to je naprosto pochopitelný, že někteří politici toho zneužívají a vyvolávají nebo posilují v lidech pochybnost (...) jenom aby získali nějaké politické body“, popsal, jak vnímá situaci, R6.

4.2.4 Reakce na negativní postoje veřejnosti

Poté, co mi respondenti vyprávěli jejich negativní zkušenosti (třebaže jich nebylo tolik, kolik jsem předpokládala) a poznatky o smýšlení majoritní společnosti, jsem se respondentů zeptala, jakým způsobem na negativní hlasy reagují a jak se s nimi vyrovnávají. Zajímalo mě také (s odkazem na adaptační strategie), zda dochází k separaci či pocitu marginalizace.

K separaci nedošlo přímo ani u jednoho z mých respondentů, alespoň dle jejich slov. R1 ji však částečně pozoruje u svých známých, kteří „omezují kontakt se společností pouze na nutný, když je potřeba něco vyřídit na úřadech, když je potřeba zajít do školy nebo do zaměstnání, ale v soukromé (...) nemají sociální kontakty s Čechy a vyhledávají spíš krajany“, přičemž R2 volí přesně opačnou taktiku: „Lepší pro mě pryč od Arabů, protože jako já je nepotřebuju. V téhle zemi já nepotřebuju Araby. Potřebuju lidi, kteří znají tuhle zemi, znají tenhle

život, zná tohle jezero“, což koresponduje s jeho výpovědí v kapitole 4.2.2.

K nejednoznačnosti v příslušnosti ke kultuře a tedy ocitání se někde na pomezí však došlo, a stále dochází, u více než poloviny respondentů. Největší rozdíl ve výpovědích se odvíjí (zcela přirozeně) v době, kterou zde strávili. Například R6, který je zde přes 30let, a R1, který se zde narodil, uvedli, že se cítí být Čechy s českou kulturou. R5, který je zde 24let se ocitá mezi, neboť se cítí být Čechem, ale zachovává si syrskou kulturu. Zbývají respondenti, kteří jsou tu všichni pod 10 let, se stále cítí být ve větší míře Syřany, např. výpověď R2: „Furt jsem Syřan“, či R3: „My culture is Syrian“. Avšak dále uvedli, že českou kulturu mají rádi a jsou ochotni z ní fragmenty přejímat. K tomuto R7 řekl: „I am open for a new culture. I can adopt a new habits, a new traditions“, na což navázal zamyšlením „Ok...well, I can tell, that I am mixture of this 2 cultures“, pro R3 toto představuje „fighting between cultures“.

Přímou a okamžitou reakcí a možností, jak proti stigmatizaci a stereotypům bojovat, je, že s lidmi mluví a snaží se vysvětlit a objasnit například kulturní odlišnosti či náboženská dogmata. Samozřejmě to lze jen v případě, že ti lidé chtějí poslouchat, jak dodal R5. R7 se relativně osvědčilo, řekne-li, že je křesťan. A v neposlední řadě je důležité, pro poklidné soužití s majoritou, dobře se chovat „když se chováš slušně, tak oni naproti tebe se musí taky chovat slušně“, uvedl R4. R7 se snaží pochopit jemné zdvořilostní nuance²⁵ a zavedená pravidla při interakci. Je zkrátka důležité slušně se chovat a „pochopit způsob myšlení těch ostatních a tím pádem úspěšně fungovat v té společnosti“ (výpověď R1).

---

²⁵ Jako příklad uvedl sundání rukavice při potřesení si rukama.

4.2.5 Jazyk

Jak se však ukázalo, zvládnutí českého jazyka je vnímáno jako univerzální „všelék“. Význam, který mu respondenti přiřkládají, se alespoň náznakem promítl snad do každé odpovědi. Na druhou stranu je jeho nezvládnutí většinou tou nejzávažnější překážkou, jak potvrzuje i R3: „The biggest problem for us is the language, (...). We feel, that we are very far from society“, nebo R2: „(..) člověk nemůže žít bez (*znalosti*) jazyka v Česku“.

Význam se projevuje zejména při setkání s rasismem, „velkou roli hraje jazyk, čeština. Lidi můžou soudit člověka podle vzhledu, ale když slyší plynulou češtinu na úrovni rodilého mluvčího, tak se dost znatelně změní jednání lidí a ten člověk má pak mnohem větší šance v životě“, řekl R1²⁶. „Člověk musí ukázat, že mluví česky. Protože, když přijde rasista (...), hned on začne se mnou kamarádit ‘já ty mluvíš česky, ty seš dobřej’ on vidí, že ten člověk pracuje a ještě mluví česky“.

Dále je porozumění jazyku nezbytné pro chápání kontextu, kultury a jednání lidí a schopnost bezproblémového fungování ve společnosti. Například R3 nevěděl, zda mi může zavolat, že již čeká na předem smluveném místě, a pokud by mi zavolal, nevěděl by prý, jak se mnou mluvit, kdybych byla arabské děvče, tento problém by prý neměl. Dalším příkladem je například zkušenost R5, jehož zaměstnanec nepochopil, že je slovo „vole“ jen jakási vycpávka ve větě, nikoliv nadávka (nerozuměl kontextu celé té věty), a šel se zákazníkem do konfliktu.

Míra důležitosti znalosti češtiny se samozřejmě liší v kontextu místa. V Praze, kde je slyšet čeština skoro stejně jako angličtina, to bude jiné než v Plzni či malé vesnici u Hradce Králové. Ovšem stále to zůstane

---

²⁶ Tento respondent se v Čechách narodil, jeho čeština je tedy skutečně češtinou rodilého mluvčího.

jednou z nejdůležitějších aspektů integrace a obratného fungování ve společnosti.

4.2.6 Etnicita, identita - my vs. oni

Pro pochopení pojmů jako jsou *etnicita*, *etnická kategorie*, *etnická identita*, *identita*, *sociální identita* atd. je klíčová dichotomie my vs. oni. Prostřednictvím sociálně konstruovaných skupinových rozdílů a totožností mi výše popsané fenomény popisovali i moji respondenti. V lepším porozumění této dichotomizace mi mimo rozhovory pomohl také dokument sebereflexe²⁷, kterou napsal R6 před dvěma lety, tedy po třiceti letech strávených v České republice. Čtení této práce mi pomohlo v pochopení myšlenkových procesů, kterými jedinec v novém prostředí prochází. Do této kapitoly jsem z ní vložila úryvek, který je v textu odlišen kurzívou.

Tou nejvýrazněji akcentovanou odlišností je odlišnost na základě náboženství. Muslimská náboženská identita s sebou nese představy, o kterých jsem detailněji psala v kapitole 4.2.2. Tyto představy jsou však často založené na neznalosti a tedy dochází k vlastní interpretaci reality. To je také pocit R6, který tento princip popsal na následujícím příkladu: „Když se k vám do baráku přistěhuje nový sused, o kterém vůbec nic nevíte, tak si domýšlíte. Je tu velký prostor pro předsudky a pro fantazii“. Je tedy vytvořená nová kategorie, ve které jsou předpokládány určité vlastnosti a povahové rysy. *“Člověk (...) je plný identity, kterou sám nestvořil“ (sebereflexe R1).*

Odlišnosti náboženské většinou předchází vnímaná odlišnost fyzická, podle které se příslušnost k islámu předpokládá. „Ok, some

---

²⁷ Tato sebereflexe byla psána ve formě rozhovorů dvou „JÁ“ mého respondenta.

people look at me, because I look like a foreigner, so some people look at me in the wierd way“, jak řekl R7. Ve stejném smyslu mluví i R3 „They know in the first view, that i am Arabic, and many of them don't have a positive view“.

Tyto vnímané odlišnosti společně pak rozdělují společnost na skupinu „my“ a skupinu „oni“ a vytváří mezi nimi hranice. Hranice vnímá R6 jako překročitelné, často se mu stalo, že ho příslušník druhé skupiny²⁸ obrazně řečeno adoptoval a říkal mu „no ty si skvělý, ale oni ostatní jsou blbí. Oni jsou ti druzí, ti jsou zlí, ale ty jsi dobrý, ty jsi výjimka“, takže dle R6 člověk tu hranici jen posune.

S touto nově získanou identitou je nutné se vyrovnávat. Proto jedna z mých otázek zněla „Jak se liší vaše chování, zvyky či myšlení když jste byl v Sýrii a teď, když jste v Čechách?“. Doufala jsem tak, že pochopím směr, kterým se respondenti v takové situaci vydali. Mnoho z nich řeklo, že se stali uzavřenějšími, například R3 doslova řekl: „I was more open in Syria“. R1 to potvrdil na příkladu přijímání návštěv: „Když budu v Sýrii, tak vždycky přijmu návštěvu - třeba i o půlnoci, kdežto v Čechách si můžu dovolit dělat, že spím, nebo že nejsem doma“. Pro R6 je hlavní rozdíl v individuální svobodě: „ta identita tam se zakládá na kolektivismu a tady je velký prostor pro individualismus“. Zvyky si však převážně zachovaly své původní: „zvyky jsou furt, jako když jsme doma“, řekl R4. R5 má stejné zvyky kdekoli na světě. Vráťm-li se však ke směru, o kterém jsem mluvila na začátku tohoto odstavce, ráda bych připojila výpověď R6, který porovnává rozdíl v přístupu mezi skupinou „Vietnamci“ a skupinou „Arabové“: „Vietnamci tady mohou být třeba 50 let, ale vždycky bude mít svojí komunitu. Arab ten se rozpouští jako cukr (...)“.

---

²⁸ Snažím se těmito vykonstruovanými skupiny zacházet co nejopatrněji, a tak záměrně nevolím slova jako majorita, rasisticky smýšlející atp.

Velmi zajímavá v otázce formování či přeformování identity je výpověď R2, který řekl, že se naučil být zlý a myslet v první řadě na sebe: „nemůžeš tady žít, když jsi hodný, protože tohle je mentalita tady. Každý říká já, já a potom já, já“. Kategorie „hodný“ a „zlý“ jsou samozřejmě do značné míry iluzorní, přesto by bylo zajímavé tento proces sledovat. Co znamená zlá mentalita a v jakých případech se uplatňuje toto upřednostňování sebe, a proč to na „cizího“ působí tak, že se jeho identita z „hodného“ změní ve „zlého“.

Snad ale nejvíce specifický pro mě byl celý rozhovor s R5, ne pro konkrétní odpovědi, ale v celkovém přístupu a vnímání. Jeho odpovědi zněly velmi sebevědomě a život tady bezproblémově²⁹. Až mi při jedné výpovědi řekl, že on je ale Kurd, a tím to všechno je. „My sice patříme ze Sýrie, ale my jsme Kurdové. Nejsme Arabové, my jsme Kurdové. No a prostě my tady z ničeho nemáme strach. My sami sobě věříme“. Lidé k němu mají údajně lepší přístup, protože jeho lid bojuje v Kobání³⁰, a ti, kteří by se k němu nechovali hezky, tak jednají proto, že nevědí, že není Syřan, ale Kurd.

U tohoto respondenta tedy nedochází jen k vymezení se vůči Čechům, ale zároveň vůči Syřanům. Do identitárních procesů tedy vstupuje i tato politizovaná arabsko-kurdská identitární hranice. Prostřednictvím této kurdské optiky interpretuje jednání lidí zde, což nutně se to promítá do jeho způsobu začleňování se. Myslím, že by toto odlišné vnímání, které je postavené na kurdské identitě, mohlo být zajímavé pro další komparativní výzkum, který by odhalil odlišnosti

---

²⁹ Jedna z mých poznámek k jeho výpovědím byla, že by nejspíš rasistům vůbec prostor nedal.

³⁰ Viz jeho slova: „jak bylo u nás v Sýrii v Kobání tak i Češi, někteří zákazníci nám nechali pár korun a nám pomáhají. Že jak bojujeme naproti Islámskému státu a oni nám pomáhají a říkají ‚držíme vám palce‘.“

v integraci či spíše ve vnímání a prožívání tohoto procesu mezi Syřany a Kurdy.

5 ZÁVĚR

V mé práci s názvem *Sociální integrace Syřanů v ČR* byla hlavní oblast mého zájmu negativní stigmatizace Syřanů a dichotomizace „my vs. oni“. Tyto fenomény jsem vztahovala k procesu sociální integrace a zajímalo mě, jaký vliv to na tento proces má. Výzkum jsem prováděla prostřednictvím rozhovorů se sedmi respondenty a shrnutí jejich odpovědí jsem provedla na předchozích stránkách.

Mé výzkumné otázky jsou z velké části postaveny na předpokladu, že zde dochází k askribci identity, která je chápána jako negativní či stigmatizující. Toto stigma, ve formě označení „muslim“ potažmo „terorista“, se výpověďmi mých respondentů potvrdilo. Negativní stigmatizace je zpravidla doprovázena rasistickými projevy a diskriminací, s čímž se respondenti také setkali, sic v nevelké míře. Za největší viníky tohoto negativního diskursu označili média a neinformovanost.

Další částí mé otázky je vyrovnávání se s touto negativní stigmatizací. Častou jednorázovou reakcí v přímém kontaktu se stigmatizujícím je snaha o vysvětlování případných rozdílů. Dále pak slušné chování, neboť doufají v princip „jak já k tobě, tak ty ke mně“. Z dlouhodobého hlediska však většinou dochází k pozměnění vlastního chování či jednání. Mnoho z respondentů uvedlo, že přestávají být tolik přátelští a jsou více izolovaní, extrémně se až „učí být zlí“.

Poslední část výzkumných otázek se týká souvislosti výše zmíněného s procesem integrace. V některých případech dochází k separaci, čímž se proces integrace výrazně zpomalí. Na druhou stranu moji respondenti z většiny zvolili opačnou strategii, a to co nejvíce se pohybovat mezi Čechy, aby tak lépe porozuměli kultuře a naučili se jazyk, neboť jak se zdá, znalost češtiny je klíčová v boji proti obtížnostem, které

souvisejí se životem v cizí zemi. Zvolení této strategie naopak v procesu sociální integrace může velmi pomoci.

Je však otázka, nakolik mohou společně fungovat strategie uzavřenosti a zároveň přátelení se s Čechy, a nakolik se zkrátka hodilo to říct. Nad tím samým se můžeme pozastavit i v případě odpovědi typu „chovám se správně a slušně a lidé se tak chovají nazpátek“. Odpovědi na tyto otázky by zřejmě poskytlo zúčastněné pozorování.

Obecně však mohu říci, že byli respondenti převážně spokojeni s jejich situací v ČR, což vyplývalo skoro z každé odpovědi. Možná že i z toho pramení jejich vstřícnost a velkorysost při našich setkání a ochota vyprávět, neb kdyby tomu bylo naopak, byli by patrně rezervovanější a při výpovědích by se snažili poukázat na nesnáze. Závěrem však považuji za důležité připomenout, že Syřané, kteří se podíleli na mém výzkumu, nepostihují celou syrskou komunitu v České republice, s jejich odpověďmi a názory se nemusí ztotožňovat všichni a stejně tak by výsledky neměly být vztahovány na syrskou komunitu jako celek.

Dále bych ráda nadhodila pár poznatků a tipů na případné pozdější práce, které se do rámce mých výzkumných otázek nevešly, avšak s tématem souvisí.

Prvním z nich je význam jazyka. Díky jeho znalosti mohou „padat“ i na první pohled nepřekročitelné bariéry a v procesu integrace hraje snad tu nejdůležitější roli. Bylo by tedy dobré, klást na jeho výuku co největší důraz, neboť tím může dojít k ulehčení situace pro obě zúčastněné strany (imigranta i stát). Vedle neznalosti jazyka komplikuje situaci imigrantům v ČR i fakt, že majoritní populaci chybí informace o imigrantech a celkově problematice jako takové. V tomto ohledu podniká Ministerstvo vnitra kroky, které by měly situaci pomoci, a ve svém Konceptu integrační politiky zintenzivňuje komunikaci s veřejností o této problematice. Je však

otázkou, zdali je tato cesta k eliminování stereotypů zakořeněných v lidech dostačující a zdali na takto předložené informace lidi budou „slyšet“.

Jako poslední bych chtěla zmínit zajímavý jev. Byla jím diametrální odlišnost ve výpovědi Syřanů a Kurda, který se narodil a žil v Sýrii (z faktického hlediska je tedy také Syřan). Pohlížel na situaci kurdskou optikou, přes kterou se jeho názory a zkušenosti jevily jako zcela odlišné, než které jsem získala od ostatních respondentů. Tuto zkušenost mám však pouze s jedním respondentem, je tedy samozřejmě možné, že jsem narazila na výjimku. Netroufám si tedy mluvit o univerzálnosti, myslím si však, že by rozdílnost ve vnímání různých aspektů v životě v ČR mezi Kurdy a Syřany, mohl být zajímavý terén pro další studie.

Zcela na závěr bych chtěla říci, že, ačkoliv se Syřané občas potýkají s nesnázemi, žádný z respondentů Čechy nepovažuje za rasisty, což je pro mě velmi pozitivní zjištění, neboť jsem před zahájením výzkumu měla ze situace v ČR zcela jiný pocit. Je to jistě ve výsledku velmi prospěšné v případě integrace, na kterou se koneckonců orientuji.

6 LITERATURA

ALEXANDER, Jeffrey C. *Ústřední solidarita, etnická okrajová skupina a sociální diferenciacie*. Pp: 16-48 in Radim Marada (ed.). 2006. *Etnická různost a občanská jednota*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999.

BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA*, Masarykova univerzita v Brně: Brno, 2005.

BARTH, Fredrik (ed.). *Ethnic groups and boundaries: The social organization of culture difference*. Bergen: Universitetsforlaget, 1969.

BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas. *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*, Penguin UK, 1991.

BERRY, John W. *Immigration, Acculturation, and Adaptation*. An International Review, 1997.

BOSSWICK, Wolfgang; HECKMANN, Friedrich. *Integration of migrants: Contribution of local and regional authorities*. European Forum for Migration Studies (EFMS) at the University of Bamberg, Germany 2006. [online] [cit. 9.3.2017] Dostupné z: <http://eurofound.europa.eu/pubdocs/2006/22/en/1/ef0622en.pdf>

BOUDA, Petr. *Nepřímá diskriminace*. Brno: Masarykova univerzita, 2011.

DURKHEIM, Emile. *Společenská dělba práce*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004.

EPSTEIN, Arnold Leonard. *Ethnos and identity: three studies in ethnicity*. In: Jakoubek, Marek (ed.): *Teorie etnicity. Čítanka textů*. SLON: Praha, 2016. str. 283 - 305

FARYADOVÁ, Kateřina; HEŘMANOVÁ, Eva. *Efektivnost integrace muslimských minorit v zemích EU (se zaměřením na situaci v Česku)*. *Současná Evropa*. Praha: Centrum evropských studií VŠE, 2012. str.111-132

GRILLO, Ralph D. *Pluralism and the Politics of Difference: State, Culture, and Ethnicity in Comparative Perspective*. Oxford: University Press, 1998.

GOFFMAN, Erving. *Stigma. Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity*. 1. vyd. Praha: SLON, 2003.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005

HIRT, Tomáš. *Svět podle multikulturalismu*. In: Hirt, Tomáš; Jakoubek, Marek (ed.). *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*. Plzeň: Čeněk, 2005.

HOKROVÁ, Marie; TÁBORSKÁ, Sylva. *Globální problémy a rozvojová spolupráce: témata, o která se lidé zajímají*. Člověk v tísni, Praha, 2008.

HOLTZ, Peter; DAHINDEN, Janine; WAGNER, Wolfgang. *German Muslims and the 'integration debate': negotiating identities in the face of discrimination*. Integrative Psychological and Behavioral Science, 2013. str. 231-248

HUTCHINSON, John; SMITH, Anthony D. *Ethnicity: A Reader*. New York: Oxford university press, 1996.

CHAPMAN, Malcolm Kenneth; TONKIN, Elizabeth; MCDONALD, Maryon (ed.). *History and ethnicity*. In: Jakoubek, Marek (ed.): *Teorie etnicity. Čítanka textů*. SLON: Praha, 2016. str. 91-118

JENKINS, Richard. *Rethinking ethnicity: Arguments and explorations*. Sage, 1997.

JENKINS, Richard. *Rethinking ethnicity: identity, categorization and power*. In: Jakoubek, Marek (ed.): *Teorie etnicity. Čítanka textů*. SLON: Praha, 2016. str. 383 – 413

KAMÍN, Tomáš. *Rasismus – společenský problém dneška?* Praha: Multikulturní centrum Praha, 2005. [online] [cit. 13.3.2017] dostupné z: migraceonline.cz/cz/e-knihovna/rasismus-spolecensky-problem-dneska

KŘÍŽKOVÁ, Martina. *Neviditelná menšina* in BURGETOVÁ, Eva; ČERNÁ Marie (ed.) *Cizinci, naši a média: mediální analýzy*. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007.

LOZOVIUK, Petr., *Etnická indiference a její reflexe v etnologii*. In: Hirt, Tomáš; Jakoubek, Marek (ed.). *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*. Plzeň: Čeněk, 2005.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999.

MENDEL, Miloš; OSTŘANSKÝ, Bronislav; RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy*. Praha: Academia, 2007.

NORRIS, Pippa; INGLEHART, Ronald F. Muslim integration into Western cultures: Between origins and destinations. *Political Studies*, 2012, 60.2: 228-251.

PARNWELL, Mike. *Population movements and the Third World*. Routledge, 2006.

SALAMEY, Imad. *Post-Arab Spring: changes and challenges*. London: Routledge, 2015.

TAYLOR, Charles. *Politika uznání*. In: Gutmanová, Amy (ed.): *Multikulturalismus: zkoumání politiky uznání*. Praha: Filosofia, 2002 str. 41–90

WOLF, Josef. *Člověk a jeho svět II, Lidské rasy a rasismus v lidské v dějinách a současnosti*. Praha: Kaligraf, 2000.

7 RESUMÉ

This bachelor thesis discusses the relationship between social integration of Syrians into Czech Republic and negative stigma, that is ascribed to them. I formulated the following reserch questions:

In which ways do Syrians in the Czech Republic cope with the stigmatized identity? And how specifically this affects the process of their social integration?

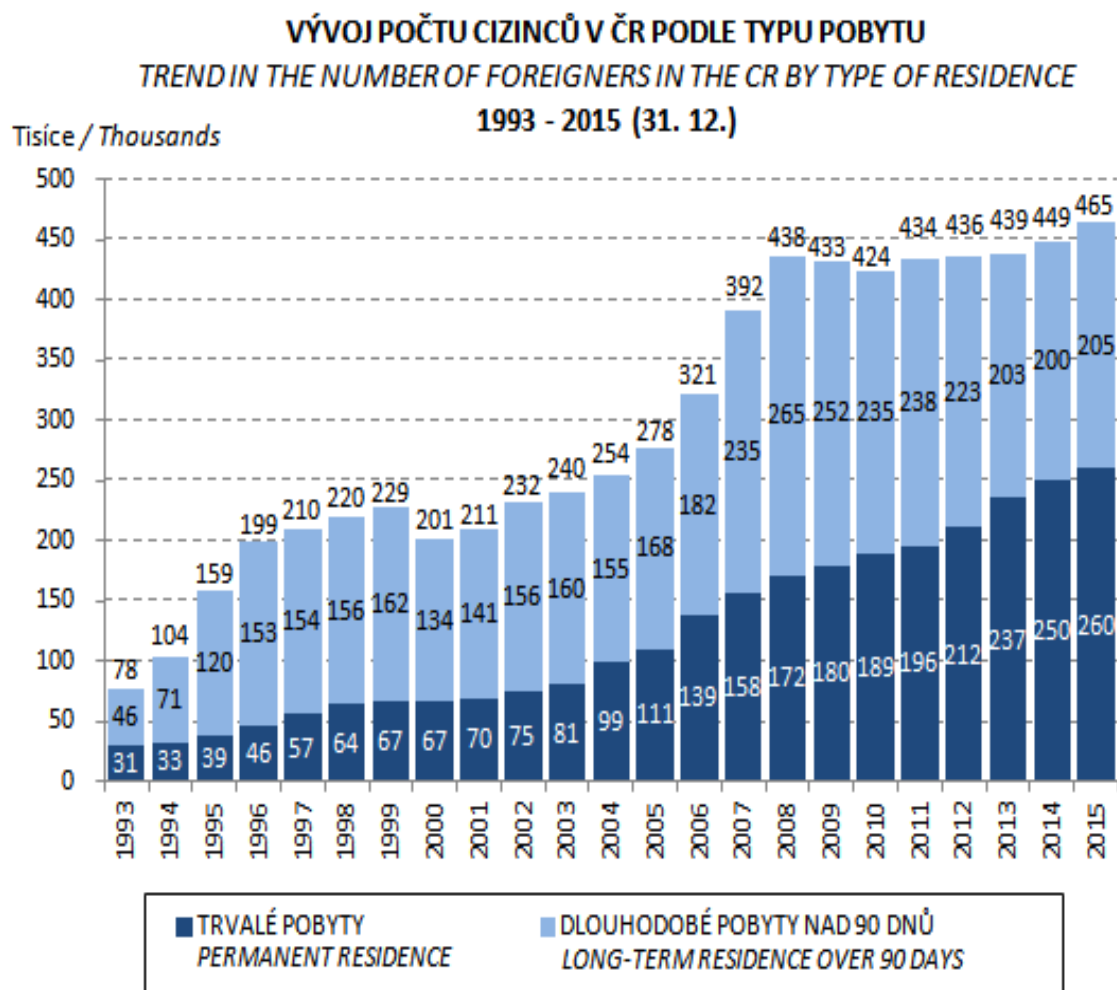
I conducted qualitative research in order to get answers to these questions and the results are summarized in this thesis. This work also offers a view into theories of ethnicity, identity, multiculturalism, integration and racism. Another part deals with the Czech integration policy based on *Foreigners Integration Concept*. Finally the work also offers a view into the history of presence of Syrians in our country and analysis of the representation of Muslims in Czech mass media.

8 SEZNAM PŘÍLOH

1. Graf vývoje počtu cizinců v České republice od roku 1993 do konce roku 2015. Cizinci jsou rozděleni podle typu pobytu na ty, kteří mají trvalý pobyt a ty, kteří mají dlouhodobý pobyt nad 90 dnů. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>
2. Tabulka mých respondentů, ve které je u každého respondenta uveden věk, délka pobytu v ČR, motiv příchodu do ČR, zaměstnáním a délka našeho rozhovoru.

9 PŘÍLOHOVÁ ČÁST

1. Graf vývoje počtu cizinců v ČR

2. Tabulka respondentů

	kód	věk	let v ČR	motiv příchodu do ČR	zaměstnání	délka rozhovoru
respondent 1	R1	40	40	narozen v ČR	práce v akademické sféře	41:55 min
respondent 2	R2	31	9	manželství s českou	práce v gastronomii	24:47 min
respondent 3	R3	40	2	válka v Sýrii	nezaměstnaný	44:56 min
respondent 4	R4	27	9	práce	práce v gastronomii	10:07 min
respondent 5	R5	44	24	rodina v ČR	majitel restaurace	cca 25 min*
respondent 6	R6	50	32	studium na univerzitě	společník v nadnárodní firmě	45:24 min
respondent 7	R7	26	1 a půl	studium na univerzitě	student	15:26 min

* původní záznam se smazal